

BÁTYI ZOLTÁN

Nyolc zacskó por

Azt mondd Hollandiába mégy?/ Igen, oda./ Messze van, hideg szél fúj a tengerről, sokat esik az eső. Meg aztán ami az ország határán túl van, az nekünk csak idegen föld. Sose taposta még senki lába ebből a faluból./ Tulipánok nőnek ott, egy virágoskert az egész ország, szélmalomok vitorlája karcolja a felhők hasát. Egyébként meg szeretem az esőt./ Pénzed sincs, koldus lehetsz csupán, ki tudja, miféle emberek szolgálja./ De legalább szolgálhatok. Jó pénzért örömmel teszem. Tulipánkerítésben fogok dolgozni. És munka után festeni fogok, bámulom majd a tengert. Óceánjárók kürtjének hangját hallgatom és a sirályokat nézem. /Sirályokat? Az jó...

Az öreg Szinisa Mihajlovity még soha életében nem látott sirályokat, talán csak a televízióban, de úgy érezte, fölösleges itt már minden további szó. Ha Jován, akit apró gyermekkorra óta ismert, térdén lovagoltatott, cukorral, majd sörrrel is kínált, menni akar, kötéllel sem tarthatják vissza.

– De miért is tartanánk? – nézett végig az utcán az öreg Szinisa, miközben apró hullámokat kavart kávéjában. Majd intett kocsmás Milojeének: hozhatja a számlát. Elég volt a vendéglő teraszából, a kihalt falu látványából, hiszen csak öregasszonyokra köszönetet rá, akik fogatlan szájukkal morogták vissza a jónapotot, miközben ráncsaikból azt olvashatta ki: itt a hegyek között, ahol harminc-negyven éve olyan duhaj táncot roptak a menyegzőkön, hogy még a sziklák is felmordultak örömmükben, megállt az idő. Rozsdafoltos már minden óra számlapja, és csak olyan könyvek porosodnak a polcokon, amikből egy láthatatlan kéz régen kihúzta a remény szót.

Hagyja, Szinisa bácsi, majd én kifizetem./ Miért fizetnéd, ennyire még futja./ Köszönésképpen. Meg búcsúzóul. Holnap indulok. /Busz visz el?/ Busz, egészen Nišig. Onnan meg egy másik, aminek a végállomása Amszterdam. /Amszterdam? Az jó nagy város lehet – kavarta újra a kávéját az öreg Szinisa, de csak a pohár aljára tapadt szikkadt zacba túrt bele.

– Kiszáradt ez is, mint körülöttünk a föld. Ahogy kiszáradunk mi is szép lassan – gondolta az öreg Szinisa, és jó utat kívánt Jovánnak, aki úgy öt méterről fordult vissza, hogy még egy utolsót intsen az öreg Szinisanak, a vendéglőnek, a falu egyetlen vendéglőjének, aminek ajtajában Miloje csapott egyet a levegőbe. Jován nem tudta: ez is a búcsúzás része, vagy csupán a legyeket akarja elhajtani.

Nem először köszönt el a falujától. Néhány éve egy kopott bőrönddel a kezében, zsákkal a hátán indult Belgrádba, hogy az egyetemen bizonyítsa, nem földtúrásra, és főleg nem segélyből tengődésre született, hanem művész, akinek agyában, ujjá-

ban, az ereiben csörgedező vérben is egyetlen vágy kering: gyönyörű képeket festeni. Még csak rövidnadrágot húzott rá az anyja, amikor az iskolában a tanítónő azt suttogetta a háta mögött, rajzát nézve: „Te jó ég, ebben a gyerekekben isteni tehetség lakik.” Magyarázta is az apjának, kérges tenyerű parasztembernek, Zoran Petrovity, ne legyen már olyan konok ember, ne ítélje haldokló falura, föld túrására ezt a gyereket, őt taníttatni kell. Vége már a háborúnak, nem öl szerb horvátot, bosnyák szerbet, nem hullanak az országra amerikai bombák, valakinek csak kell lökni a szekéren, hogy a mi Szerbiánkban is legyen okunk az öröme.

Az apja meg csak hümmögött, orra alá motyogta, hogy festett képtől még nem hogy szekér, de asztal sarkán billegő morzsa sem mozdult. Kitüntetéssel elvégzett középiskola, sikeres felvételi után mégis hátbá veregette, ki tudja, honnan, még egy nejlonzacszóban összegyűjtött dinárokat is a kezébe nyomott, majd Jovan hátára csapva meglökte: menj, indulj, én ugyan el nem kísérlek a buszig, és az anyjával együtt a kapuból integettek utána.

– Sok szerencsét, te Picasso! – kiabálta utána Darinka, a borbély lánya, miközben kopott biciklijén elviharzott mellette. Sok szerencsét, mondta Ratko, akivel kölyök-koruk óta jártak a patakhöz horgászni, meglesni a meztelenül fürdőző lányokat. És sok szerencsével köszönt el az öreg Szinisa is.

De hiába. Az egyetemhez több kell a szerencsénél. A pénz elfogyott, két év múlva már Miloje vendéglőjének teraszán kérdezgette: és munkát, azt biztos nem találok sehol?

Nem talált. Hallotta ugyan a rádióban, hogy egyik reform ötlete még a másik reforménál is szebb, meg hogy Szerbiára vár az unió, és akkor aztán megpezsdül itt minden, talán még a falujuk patakjában is pizstrángok táncolnak majd. De Jovan érezte is, álmodta is: neki nincs ideje ezt kívárni. Addig kihalnak belőle a képek, amiket annyira szeretne megfesteni, tubusába szárad minden festék, de még az ecsetek szőre is kihull. Akinek esze van, ebből az országból elmenekül – hallotta Miloje vendéglőjében is, ahol szomorkás dalt énekeltek az öregek Jugoszláviáról, is néha Titót is emlegették.

Jovan nem menekülni akart, csak elutazni. Oda, ahol óceánjárók kürtjének hangját hallja, sirályok repülnek a feje fölött, és ahol egykor, nagyon régen egy Rembrandt nevű mester éjjeli őrjára indulókról festett képet.

Maga sem tudta, hogyan sikerült összeraknia a buszútra elég pénzt, de ott lapult zsebében, amikor Nišben járva a pénztár ablakához lépett.

– Ez meg talán elég lesz addig, amíg munkát nem találsz – nyomott újabb zacskót a kezébe az apja. Csak nézte a fiát, de el nem árulta volna: több mint tíz családtól szedte össze a kölcsönt, becsületszóval ígérve, mire eljön az újabb nyár, az utolsó fillérig visszafizet minden dinárt.

– A múltkor sem kísértelek, most sem foglak – mordult rá másnap reggel az apja, ölelte az anyja, és Jován arcán puha borosta sem tudta elrejteni a mosolyt, amikor megérezte hátán apja tenyeres lökését – Indulj már, Isten áldása kísérjen az utadon.

Áldás nem kísérte, de egy bordó autó ott gurult a busz mögött, egészen Nišig.

A leghátsó széksorban ülve vette észre a kopott Opelt, furcsán tükröződő szélvédője mögött még két marcona arcot is megfigyelhetett. Tudta, korábban soha nem látta ezeket férfiakat.

– Nišbe jönnek. Miért ne jöhetnének? Nagy város, elférünk benne... – próbált alámerülni egy könyv történetébe Jován.

– Jöttek. De miért jöttek? – fészkelődött benne a kérdés, amikor a két férfival összefutott Niš belvárosában is. Volt elég ideje ahhoz, hogy az amszterdami busz indulásáig kicsit szétnézzen búcsúzóul, így megcélozta a Tramvaj kávézót, amiről úgy tűnt, mintha a tulajdonos régi villamosok alkatrészeiből rakta volna össze. Szerpel az útikönyvekben is – jutott eszébe, hallva, hogy egy idegenvezető a koponyák tornyáról mesél.

– Az 1800-as évek elején városunkban tört ki az első szerb felkelés az oszmán birodalom elnyomása miatt. A törökök ekkor körbekerítették a várost, a védők bent rekedtek. Amikor elfogyott a lőszerük, úgy döntöttek, nem adják meg magukat – magyarázta a turisták kalauza, de Jovan ekkor már csak a két férfi arcát figyelte, a sötét szemüveg mögé rejtett szemek villanására volt kíváncsi. Mert biztosra vette: csakis őt követhetik. Így aztán, történelmi tanulmányaira emlékezve, inkább csak tudta, mintsem hallotta a régen volt felkelés históriájának befejező részleteit, miszerint a várost elfoglaló törökök egy tornyot építettek, amibe befalazták a lázadók koponyáit, szám szerint 952 fejet.

– Engem nem fognak befalazni. Rám vár Hollandia. Tulipánkertészetben gondozom majd a virágokat és festő leszek – motyogta Jovan maga elé. Fel sem tűnt neki, hogy legalább hússzor elismételte már ezt a három mondatot, mintha a szó – tulipánkertészet – megvédené a nyomában lépkedőktől. De nem – a két férfi ott ballagott mögötte a Nišava folyó partján éppen úgy, mint azon az utcán, ami a buszpályaudvarra vezetett ki.

– De mit akarnak tőlem? Nem bántottam senkit. Soha nem bántottam. Én tulipánkertész leszek és festő – próbált lihegve távolodni követőitől, félelemtől verte ki a hideg veríték, de mire észbe kapott, az egyik már arcába fröccsentette nyálát.

– Jovan Petrovity. Ugye te vagy Jovan Petrovity? Te utazol Amszterdamba? – dőlt rá a kérdés, mintha a koponyák tornyából szakadt volna ki egy tömb, és már lökték is egy kapu alá.

Válaszát meg sem várták, csak egy csomagot nyomtak a kezébe.

– Ebben a szatyorban nyolc tasak por van – szorította a csuklóját az egyikük. – Ezt szépen elviszed magaddal, és amikor a busz megáll Bécsben, ott jelentkezni fog nálad egy férfi, akinek átadod. Ha minden rendben lezajlik, kapsz kétezer eurót. Értve vagyunk?

Jován üvöltetni akart: dehogy vagytok értve, egyébként is, honnan tudod, hogy Bécs felé utazok, meg ki vagy te, miért parancsolgatsz nekem? –, de csak egy szó fért ki a torkán.

– Nem.

– Rossz válasz – ütötte meg a másik férfi. Nem mért rá nagy csapást, de ahhoz elég volt, hogy vékony teste összegörnyedjen.

– Nem – mondta még egyszer, és a macskakővel kirakott utat nézte, de közben az öreg Szinisa arcát látta, Sziniséét, aki nem látott még soha sirályokat.

A tarkóját ért ütés után hányingere lett – Megint rossz válasz! – csattan ismét a férfi hangja, de már sokkal keményebben.

– Ha azt akarod, hogy apád meg anyád még holnap is felébredjen, és ne három nap múlva találják meg őket átvágott torokkal a szomszédok, akkor ezt a szatyrot szépen beteszed a táskádba. Most. Még hozzá az alá. Értve vagyok? – tolt a vállánál tartva a falhoz a férfi, miközben arról beszélt, pontosan tudják, hol találják meg a családját, mert ők mindent tudnak. Közben a másik a homlokára tolt a napszemüvegét, letörölte arcáról az izzadtságot, és cigarettára gyújtott. Nyugodtan, kimérten fújta ki száján a füstöt, mint aki biztos abban, hogy ezt az üzletet már meg is köztötték.

Igaza volt. Amikor Jovan buszra szállt, ott lapult táskája mélyén a nyolc zacskó por törülközők, két ing, négy póló, egy gondosan összehajtott farmernadrág és három szendvics alatt.

– Na, ez a kölök aztán nem egy profi – mondta a határon a magyar vámos, amikor előszedte a zacskókat, és inkább szomorúan, mintsem dühvel bámult Jován arcába.

– Kábítószer?

– Nem értem – folyt Jován könnye, és megint az öreg Szinisa arca úszott elé. Még a hangját is hallotta: idegen föld, ami a határon túl van, az nekünk csak idegen föld.

– Narkó. Így már érted?

Jován a fejét rázta.

– Csak por. Por van a nyolc zacskóban. Csak por... – motyogta szerbül.

– Védencem azt állítja, és én hiszek a szavainak, hogy számára ismeretlen személyek adták át neki a nyolc nejlonzacskóba csomagolt kábítószer tartalmú anyagot, miközben azt állították, hogy azok csak port tartalmaznak. Ez a por lehet bármi, gondolhatta a védencem – mondta egy magasra nyúlt, kirendelt védő a bíróságon. Jovan fülébe meg azt súgta egy órával később, az ítélethirdetés után: fellebbeztek, de a II. fokú tárgyaláson vallja már be végre, hogy bűnös, sőt mi több, tegyen a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, és bánja a tettét, még hozzá nagyon szomorú arccal, és ha lehet, könnyes szemekkel bánja, mert akkor a 7 évnél enyhébb büntetésre számíthat.

– Még hogy kényszerítették? Azt hiszi, ezt a mesét beveszi itt egy bíró is? – sziszegte az ügyvéd, és dühösen vakarta meg a nyakát, ott, ahol felhorzsolta a talár galérja.

– Hallottak már különösebb kifogásokat is. De a kábítószer az kábítószer. Csempezését, birtoklását, árusítását Magyarországon különös szigorral büntetik. Kaphat

akár 15 éve fegyházat is – csúszott le az ügyvéd keze a nyakáról, és megveregette Jovan vállát, mint aki azt hallotta valahol, veregetéssel lehet erőt önteni az emberbe.

– Nem vagyok bűnös. Hollandiába megyek, tulipánkertész leszek és festő, és sirályokat fogok bámulni a tengerparton – szivárogtak a szerb szavak Jován fogai közül, amikor a tolmács elmagyarázta az ügyvéd utasításait.

– Mit mond? Lefordítaná? – nézett a tolmácsra az ügyvéd.

– Ezen nincs mit lefordítani. Félrebeszél. De szerintem nem lesz gond... – mondta a tolmács. Majd elköszönt, a bíróság gazdasági hivatalának címezve áfás számlát állított ki a tolmácsolási díjról, és eldöntötte: ezen a nyáron az Adriára megy nyaralni. Túl régen látott már tenger fölött köröző sirályokat.

